

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว จากประเทศเกษตรกรรมมาอยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนาทางอุตสาหกรรมใหม่ที่เรียกว่านิคส์ ได้มีการนำเอาวิทยาการสมัยใหม่มาใช้พัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในภาคเกษตรกรรม สารเคมีชนิดต่าง ๆ ที่มีพิษภัยได้เข้ามามีบทบาทและถูกนำมาใช้เป็นจำนวนมากขึ้น หากขาดความระมัดระวังในการนำมาใช้อย่างไม่ถูกต้อง อาจก่อให้เกิดอันตรายอย่างใหญ่หลวงทั้งผลต่อสุขภาพอนามัย ซึ่งไม่เฉพาะแต่ตัวเกษตรกรเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้บริโภคอีกด้วย รวมทั้งยังส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมได้อีกเช่นกัน

ปริมาณและชนิดของสารเคมีที่นำมาใช้ในทางเกษตรกรรมได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ในทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการนำเข้าวัตถุดิบพิษที่ใช้ในการเกษตรเพิ่มขึ้น มีการนำเข้าสารเคมีปราบศัตรูพืชประมาณ 13,000 - 20,000 ตันต่อปี มีมูลค่าประมาณ 500 - 1,500 ล้านบาทต่อปี ในปี พ.ศ. 2528 มีการนำเข้าสารเคมีกำจัดแมลงเป็นอันดับหนึ่ง ปริมาณ 13,500 ตัน มูลค่า 900 ล้านบาท สารเคมีปราบวัชพืช 11,000 ตัน มูลค่า 430 ล้านบาท ผลจากการสำรวจปริมาณการใช้จ่ายเคมีของเกษตรกรทั่วประเทศใน พ.ศ. 2524 - 2527 พบว่า อยู่ในช่วง 850,000 - 1,050,000 ตันต่อปี และมีแนวโน้มในการใช้เพิ่มขึ้นทุกปี

ปัจจุบัน ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสารเคมีทางด้านเกษตรมีจำนวนถึงประมาณ 17 ล้านคน และในการใช้สารเคมีทางเกษตรกรรมนี้ ถ้าผู้ใช้ขาดความระมัดระวังหรือขาดความรู้ ย่อมทำให้เกิดอันตรายได้ จากสถิติรายงานการแพ้ระวังโรคของกองระบาดวิทยาพบว่า มีผู้ป่วยอันเนื่องมาจากสารฆ่าแมลงในปี พ.ศ. 2531 จำนวน 4,234 คน ปี พ.ศ. 2532 มีผู้ป่วย 5,348 คน ปี พ.ศ. 2533 มีผู้ป่วย 4,827 คน และในปี พ.ศ. 2534 มีผู้ป่วยจากสารฆ่าแมลง จำนวน 3,828 คน (อัตราป่วย 6.6 ต่อประชากร 100,000 คน) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็มีการใช้สารเคมีในการเกษตรกรรมมากเช่นกัน ในปี พ.ศ. 2532 พบว่า มีผู้ป่วยจากสารฆ่าแมลงจำนวน 627

คน และในปี พ.ศ.2534 มีผู้ป่วยจำนวน 663 คน โดยจำนวนผู้ป่วยนี้ได้มาจากการรายงานผู้ป่วยด้วยพิษสารฆ่าแมลง ซึ่งยกเว้นพิษจากการฆ่าตัวตาย และที่ได้มีการรายงานนั้นจะเป็นรายงานกรณีเจ็บป่วยด้วยพิษสารฆ่าแมลงกรณีเฉียบพลันและมารับการรักษาจากสถานพยาบาลของรัฐ แต่จะมีผู้ป่วยที่มีอาการผิดปกติแต่ไม่มารับการรักษา ซึ่งจะมีอยู่เป็นจำนวนมาก รวมทั้งผู้ที่มีอาการเรื้อรังอันเนื่องมาจากการได้รับสารเคมีที่ใช้ในปริมาณไม่มาก แต่ได้รับเป็นระยะเวลาาน

ในจังหวัดขอนแก่นมีการปลูกผักเพื่อการจำหน่ายเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในบริเวณอำเภอเมืองและมีการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะยาฆ่าแมลงที่มีการนำมาใช้กันอย่างกว้างขวางในหมู่เกษตรกรสวนผัก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาพฤติกรรมในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในสวนผัก ในการศึกษาครั้งนี้จะเป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในสวนผักของเกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ตลอดจนชนิดของสารเคมีที่ใช้ วิธีการใช้ ปริมาณที่ใช้ การกำจัดภาชนะบรรจุ รวมทั้งระยะเวลาในการเก็บเกี่ยวผลผลิตมาขายยังท้องตลาดหลังจากการใช้สารเคมี เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหาสุขภาพอนามัย และเป็นแนวทางในการให้ความรู้แก่เกษตรกรทางด้านสารเคมีต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการใช้สารเคมีของเกษตรกรสวนผัก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- 2.2 เพื่อศึกษาประเภทของสารเคมีที่ใช้ในสวนผักของเกษตรกร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- 2.3 เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะคติ ในเรื่องสารเคมีที่ใช้ของเกษตรกรสวนผัก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในสวนผักของเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- 3.2 ทำให้ทราบประเภทของสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ที่มีการใช้ในสวนผักของเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

3.3 ท้าให้ทราบความรู้ และทัศนคติของเกษตรกรสวนผัก ในเรื่องสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ใช้

3.4 เป็นแนวทางการให้ความรู้แก่เกษตรกรในเรื่องสารเคมี และเป็นแนวทางการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรสวนผักต่อไป

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 สถานที่ศึกษา ได้แก่ สวนผักในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่มีการปลูกผักเพื่อจำหน่าย

4.2 ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ เกษตรกรสวนผักในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่มีอาชีพทำสวนผักเพื่อจำหน่าย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 พื้นที่ในการศึกษา

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรสวนผัก จะใช้หมู่บ้านที่มีการปลูกผักเพื่อจำหน่าย ที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยศึกษาในสวนผักทั้งหมด 170 สวนผัก จาก 5 หมู่บ้าน ในตำบลพระลับ ได้แก่ บ้านบึงฉิม บ้านพระค้อหมู่ 3 บ้านพระค้อหมู่ 10 บ้านคอนดู่และบ้านสงเป็ย

5.2 ประชากรที่ศึกษา

เป็นเกษตรกรสวนผักผู้เป็นหัวหน้าครอบครัว หรือตัวแทนเจ้าของสวนผักที่ทำการศึกษารวม 170 คน จำนวนทั้งหมด 170 คน

5.3 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้กระทำโดยวิธีการดังต่อไปนี้

5.3.1 การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามในเกษตรกรสวนผัก ในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้

- ข้อมูลทั่วไป เช่น เพศ อายุ การศึกษา ฯลฯ
- พฤติกรรมในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในสวนผักของเกษตรกร

- ประเภทของสารเคมีที่ใช้
- การเก็บเกี่ยวผลผลิตเพื่อนำไปขายยังท้องตลาด
- ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีที่นำมาใช้

5.3.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

- การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
- การสังเกตการณ์พฤติกรรม